

težave s križem. Tudi Bonatti se je postaral in skoraj ves čas nosi poseben steznik zaradi težav s hrbtenico.

Živite zelo blizu meje s Slovenijo in Julijce najbrž dobro poznate.

Da, zelo dobro in velikokrat še vedno zaidem tja. G. Floreanini, hvala za pogovor. Upam, da se

bova kdaj srečala v naših gorah in spila kozarec vina na vaše zdravje. Tule, v Pakistanu, je točenje alkohola prepovedano in tega ne moreva storiti.

To bi bilo lepo, zelo lepo. Vesel sem, da sva se spoznala in čestitke vsem članom slovenske odprave za uspešen vzpon.

AKADEMIK IN ZDRAVNIK, KI JE TVORNO SODELOVAL V GRS

UMRL JE JANEZ MILČINSKI

BINE VENGUST

Slovenski javnosti, celo tudi planinski, je komaj znano, da smo gorski reševalci imeli v svojih vrstah **Janeza Milčinskega**, akademika, doktorja prava in doktorja medicine, slovenskega razumnika in humanista, ki je konec letošnjega julija v 80. letu starosti sklenil svojo mnogostransko, razgibano in bogato življenjsko pot. Celih štirideset let in še kakšno leto zraven je delal na Inštitutu za sodno medicino. Živel je z nesrečami, ki so se dogajale ljudem v službi, doma in tudi v pristočnih dejavnostih.

V petdesetih letih so bile pogoste nesreče z električno. Smrtnost je bila velika. Pri proučevanju nesreč te vrste je spoznal, kako pomembno je, da so delavci, ki imajo pogostejše opravila z električnimi napravami, dobro poučeni o nevarnostih, ki jih prinaša dotik z elektriko in kako ukrepati in nuditi prvo pomoč ponesrečencu. Gre za prvo pomoč in oživljanje. Pri elektrogozdarstvu so imeli razumevanje za vzgojo njihovih delavcev o prvi pomoči. Daljnjega leta 1953 je Janez Milčinski v tečajih že uvedel umetno dihanje na usta in nekaj let pozneje tudi zunanjo masažo srca. Vsi električarji z direktorji vred so morali opravljati tečajni izpit.

OBVEZNI TEČAJI IN IZPITI

Gorska reševalna služba je leta 1952 po katastrofalni gorski nesreči v Špiku doživela korenite organizacijske in kadrovske spremembe. Sedež GRS je PZS prestavila v Ljubljano in na čelo GRS je najprej stopil priljubljen in vešč gornik - zdravnik **dr. Bogdan Breclj**. Že naslednjega leta je vodstvo GRS prevzel znameniti plezalec triglavske stene **dr. Miha Potočnik**. Oba načelnika sta pospešeno v postajah GRS pri reševalcih uveljavljala več znanja o nujenju prve pomoči ponesrečencem in o reševalni tehniki. Potrebni so bili novi ljudje, posebno iz zdravniških vrst.

Tako je Janez Milčinski s svojim znanjem in Inštitutom za sodno medicino s svojimi anatomskimi raziskavami začel sodelovati pri proučevanju

vanju gorskih nesreč in njihovih vzrokov, po drugi strani pa je sodeloval pri proučevanju nujenja prve pomoči za ponesrečence, ki so jih našli v posebno težavnih razmerah v gorah poleti in pozimi.

Seveda je bila potrebna ljubezen do gora. To pa je Janez Milčinski imel od mladih nog. Za to je imel največ zaslug **Pavel Kunaver**, pa skavtstvo pri dvanajstih letih, taborenje in izleti. Tudi smučal je veliko v Kamniških in Julijskih Alpah. »V dobri družbi sem lahko prišel tudi na vrh Grossglocknerja; lepo doživetje je srečanje z ledeniki, končno pa tudi višina 3800 metrov nekaj pomeni,« je zapisal v svoji zadnji knjigi »Leta za pet drugih«.

V Gorski reševalni službi je s pomočjo drugih zdravnikov uvedel obvezne tečaje o prvi pomoči in izpiti, ki so bili seveda dosti strožji kot pri električarjih. Janez Milčinski je večkrat z zadovoljstvom in ponosom poudaril, da znajo gorski reševalci bolje oskrbeti ponesrečenca s prvo pomočjo kakor večina zdravnikov. S fanti je šel tudi na nekatere reševalne akcije, v Mrzlo goro, Skuto in drugam; sodeloval je na tečajih GRS, posebno pri takih, kjer so raziskovali,

kakšne so možnosti za preživetje v posebnih razmerah in pogojih. V Kranjski Gori so leta 1963, na primer, delali poskuse, kakšne so možnosti za preživetje ponesrečenca pod plazom. Poskusi so dali porazne rezultate za tiste, ki so trdili, da človek preživi pod plazom tudi več ur. Najbolj vztrajnega, ki je imel radijsko zvezo, so odkopali po četrto ure, pa je tožil, da ga boli glava in da je čutil, kako mu zmanjkuje zraka.

UGOTOVITVE PREUDARNEGA ZNANSTVENIKA

Poletje leta 1957 je bilo z nevihtami posebno radodarno. V Kamniških Alpah je strela na vrhu Jezerske Kočne ubila dva gornika in na Skuti tri. Zadnje je zadela v trenutku, ko so prišli na vrh in vsi razen enega odložili nahrbtnike. Udarila je med gornike; največ sledov je strela pustila na tistih delih teles in na oblekah, kjer so bili preznojeni - na hrbtih, na nogah in nogavicah v čevljih. Ležali so na hrbtih. Kovinski predmeti so bili preluknjani; kovanci, vžigalnik in žepni nož so bili zvarjeni skupaj, preluknjane žepne svetilke ni bilo mogoče odpreti, dala pa se je prižgati. Janez Milčinski je ta primer in druge podobne gorske nesreče skrbno raziskal v svojem inštitutu, vsak osebek posebej. Vse velike gorske nesreče so se dogodile v naglih vremenskih spremembah in ko gorniki niso upoštevali vremenske napovedi.

Avgusta 1974 se je mlademu plezalcu v Skalaški smeri dogodila nesreča. Pri delu z vrvo je izgubil ravnotežje, omahnil dvanajst metrov globoko in obvisel v zankah glavne vrvi, ki so se mu zadržile okrog desne noge nad gležnjem. Visel je „prosto z glavo navzdol“. Skušal je splezati nazaj po vrvi, a mu ni uspelo. S pomožno vrstico si je potegnil gornji del telesa z glavo v vodoravnejši položaj. Soplezalec mu ni mogel pomagati. Neurje in napačni podatki so bili krivi, da so reševalci prišli do njega šele drugi dan zjutraj. Prvi reševalec ga je našel nezvestnega z glavo navzdol. Nihče ne ve, kako dolgo je tako visel. Ko ga je spravil na polico, je ponesrečenec postal nemiren in zmeden, krvavel je iz ust, imel podplute oči in hude bolečine v levem ledvenem predelu. V

bolnišnici se je stanje izboljšalo; peti dan so mu zaradi odpovedovanja ledvic pomagali z umetnimi in nato se je brez posledic popravil.

Med zdravniki se je utrjevalo mnenje, da je plezalca prav položaj z glavo navzdol rešil življenje. V tistem času je namreč v Travnikovi steni umrla plezalka, ki je nekaj več kot tri ure pod previsno steno nemočno visela sedé v plezalnem pasu. Naš najbolj izkušen zdravnik za dajanje zdravniške pomoči v gorskih nesrečah pokojni **Andrej Robič** je v dogovoru z Janezom Milčinskim sklical zdravniški posvet na to témo. Po izčrpnem poročilu in živahni razpravi je Janez Milčinski sklenil posvet: »Že Rimljani so vedeli, da je vsak kaznovan obešenec za noge z glavo navzdol umrl prej kakor v šestih urah, zato nehajmo z neplodnim govorjenjem!«

O ŽIVLJENJU IN SMRTI

V Martuljku pri spodnjem slapu je pred nekaj leti starejši gornik na slabo zasneženi in pole-deneli poti zdrsnil, padel v globel in se hudo poškodoval. Ko so reševalci prišli do ponesrečenca, je bil na pragu smrti, vendar še dovolj močan, da je reševalce in zdravnika roteče prosil, naj ga vendarle pustijo umreti. »Ne, pozdravili se boste in lepo boste živeli!« je rekel zdravnik. In so ga spravili v bolnišnico. Ponesrečenec je še dober teden umiral in trpel.

Kmalu po nesreči sem bil pri našem zdravniku in mu razložil primer. Takole je Janez Milčinski razložil svoje stališče: Zdravnik ne sme pomagati bolniku umreti, ampak mu mora pomagati, ko umira. Ne sme posegati v življenje, ampak mora olajšati trpljenje, ki bi bilo na pragu smrti. Zdravnik se mora prav odločiti tudi v stanju, ko je zabrisana meja med pomočjo pri umiranju in pomočjo umirati. Pa še nekaj: na ljudeh se ni mogoče igrati in eksperimentirati!

Ko mi je leta 1987 komisija GRS dala nalogo, naj poskusim uresničiti natis priročnika **Walterja Phlepsa** »Nujna zdravstvena pomoč v gorah, večjih nesrečah in katastrofah«, sem prosil Janeza Milčinskega za končen skupen pregled priročnika in za uvodno besedo. V obojem mi je ustregel. Zadnji odstavek uvodnika se glasi: »Zdravnikom - reševalcem še prijazno besedo za srečno pot. Avtor priročnika jim naroča, naj uporabljajo zdravo pamet, kadar izbirajo in uporabljajo posege in ukrepe, opisane v priročniku. Strinjamo se, toda z dostavkom: niti zdrava pamet niti človekoljubna dobrot, kakorkoli ju že štejemo za zdravnikovi značilni lastnosti, ne moreta nadomestiti znanja, marveč lahko postaneta nevarna past za pacienta in zdravnika. S tem priporočilom naj gre knjiga zdravnikom in drugim reševalcem v njihove dobre roke.«

Janez Milčinski je imel za reševalce in GRS resnično dobre roke.

5000 gostov v Banffu

Prav gotovo to ni niti Trento in niti Diablerets, toda na zahodni polobli si je Banff pridobil sloves najpomembnejšega gorniskega filmskega festivala. Od 5. do 7. novembra letos ga bodo pripravili že osemnajstič. Pričakujejo 5000 gostov, *Reinholda Messnerja*, »the living mountain legend«, pa so najavili kot gostujočega napovedovalca. Lani so avtorji poslali na ta festival več kot 160 filmov iz 26 držav, od katerih se jih je 30 uvrstilo v finale. Air Kanada bo letos festivalskim gostom prodala vozovnice po znižanih cenah.

J. N.